

November 2018

SÅDAN SIKRER VI FORTSATTE GEVINSTER AF INTERNATIONAL HANDEL

Sammenfatning og anbefalinger fra Axcelfutures advisory board for globalisering

-AXCELFUTURE

FORORD

Handel på tværs af grænser er en afgørende faktor i at øge velstanden i et samfund.

På den måde er reguleret handel et af de bedste redskaber, vi har for at sikre økonomisk fremgang på tværs af verdens lande.

Handel gør os i stand til at udnytte landes komparative fordele og dermed forbedre den internationale arbejdsdeling. Det øger produktiviteten gennem bl.a. skærpet konkurrence og udbredelsen af innovation og ny teknologi.

Handel på tværs af grænser er ligeledes et af redskaberne i forfølgelsen af FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, da handel understøtter målene om afskaffelse af fattigdom, øget økonomisk vækst samt fred og retfærdighed. Derfor er det også glædeligt, at verdenshandlen stort set har været i uafbrudt fremgang i flere årtier.

Den fremgang kan vi ikke tage for givet.

Finanskrisen gav tilbageslag, og protektionismen truer

Finanskrisen satte en brat stopper for stigningen i andelen af den globale økonomi, der udgøres af eksporten af varer og tjenester. Fremadrettet truer protektionismen den internationale handelsorden.

De protektionistiske vinde bunder efter alt at dømmes i en utilfredshed med en stagnerende indkomstudvikling og en fornemmelse af jobusikkerhed i en verden med stigende international handel og teknologiske fremskridt. Nogle danskere tvivler også på gevinsterne af globaliseringen. Det er en

bekymring, der skal tages alvorligt og håndteres.

Vi er i Danmark afhængige af det internationale regelbaserede handelssystem. Danmark er sårbar i en verden, hvor store nationer trækker sig fra den internationale handelsorden, som USA gør i øjeblikket.

Hvordan skal vi som et lille land agere i en verden, der bliver mere protektionistisk, og som i mindre grad bygger på aftalte spilleregler for handel? Og hvordan sikrer vi, at de store gevinster ved international handel bliver endnu større for arbejdstagere, forbrugere og virksomheder?

Det er nogle af de spørgsmål, vi søger at svare på i denne rapport og med anbefalingerne fra Axcelfutures advisory board for globalisering.

God læselyst

Claus Grube og Jens Hjarsbech

Axcelfutures advisory board for globalisering

- Tidligere ambassadør Claus Grube (formand)
- Bestyrelsesmedlem Kirsten Smedegaard Andersen
- Executive Vice President Ola Arvidsson, Arla Foods
- Direktør Betina Hagerup, KMD
- Director Per Flink Iversen, Maersk
- Chefkonsulent Michael Bremerskov Jensen, Dansk Erhverv
- Bestyrelsesformand Eivind Kolding
- Senior Vice President Kenth Kærhøg, Danfoss
- Senior Vice President Jens Olivarius, SimCorp
- Direktør Kim Nøhr Skibsted, Poul Due Jensens Fond
- Cheføkonom Thomas Søby, Dansk Metal
- Bestyrelsesmedlem Jørgen Tang-Jensen, VKR Holding
- Cheføkonom Frank Øland, Landbrug & Fødevarer

SAMMENFATNING AF RAPPORTENS KONKLUSIONER

- Globaliseringen er en gevinst for Danmark. Det kan måles på mange måder, men et eksempel er, at over en tredjedel af velstandsstigningen siden 1992 kan forklares med stigende handel.
- Men globaliseringen er truet. De konkrete politiske trusler mod globaliseringen kan dels ses af Trumps nyorientering af amerikansk handelspolitik, herunder først og fremmest handelskrigen rettet mod især Kina. Storbritanniens farvel til EU er sammen med fremgangen for EU-kritiske partier i bl.a. Tyskland og Italien også et udtryk for modvind til globaliseringen.
- Trods politisk modvind til globaliseringen er der blandt danskerne stadig overvældende opbakning til international handel. En meningsmåling foretaget af Axcelfuture og Landbrug & Fødevarer viser, at 75 pct. af danskerne mener, at regeringen skal arbejde for at øge den internationale handel.
- Trods den massive opbakning til frihandel er der stadig brug for at diskutere fordele og ulemper ved globaliseringen. Ifølge meningsmålingen mener tre ud af fire danskere, at det er vigtigt at undgå udflytning af danske virksomheder.
- Derfor er det nødvendigt, at der er vedvarende fokus på at sikre, at så mange som muligt får del i globaliseringens gevinster, ligesom der løbende er brug for at overvåge tab og gevinster ved globaliseringen. Forskningen dokumenterer således, at der er store nettogevinster af international handel, men meningsmålingen, som er gennemført i forbindelse med Axcelfutures globaliseringsprojekt, viser, at nogle danskere tvivler på gevinsterne af globaliseringen. Det er en bekymring, der skal tages alvorligt og håndteres.
- Løbende uddannelse er en del af svaret på globaliseringen. Det samme er fastholdelsen af det fleksible arbejdsmarked og den danske aftalemodel på arbejdsmarkedet, som betyder, at dansk økonomi på en effektiv måde kan tilpasse sig forandringerne i den globale økonomi. En del af det system er et sikkerhedsnet, herunder et fleksibelt dagpengesystem, som holder hånden under dem, som rammes negativt af globaliseringen.
- En veluddannet og arbejdsmæssig fleksibel befolkning vil ligeledes bidrage til at sikre, at globaliseringen skaber velstand og job i Danmark, hvor færrest muligt bliver ramt negativt.
- Regningen for en opbremsning i globaliseringen bliver høj for Danmark. En beregning foretaget af Axcelfuture viser, at bare en halvering af væksten i verdenshandlen i forhold til den historiske vækst vil betyde, at verdenshandlen ikke længere vil trække dansk vækst og beskæftigelse op, men ned. I sig selv taler bl.a. den voksende protektionisme, herunder ikke mindst USA's straffold, for, at der er grund til at tvivle på forventningen om, at verdenshandlen vil fortsætte med at vokse med godt 5 pct. om året.
- En ofte overset gevinst ved globaliseringen er forbrugernes gevinster ved importen gennem lavere priser og et større produktudbud med mulighed for at vælge de prisklasser og kvalitetsniveauer, der passer den enkeltes økonomi og præferencer. Importen giver på den måde et betydeligt løft til danskernes disponible indkomst

AXCELFUTURES HOVEDANBEFALINGER TIL AT ØGE GEVINSTERNE VED INTERNATIONAL HANDEL

KÆMP FOR DET INTERNATIONALE REGELBASEREDE HANDELSSYSTEM I WTO OG FLERE HANDELSAFTALER GENNEM EU-SAMARBEJDET

PLACER DANMARK I KERNEN AF EU-SAMARBEJDET: SÆT GANG I ARBEJDET MED AT FJERNE DANMARKS EU-FORBEHOLD

Det internationale regelbaserede handelssystem er under voldsomt pres. WTO har spillet en hovedrolle i de seneste årtiers sænkelse af handelsbarrierer med stigende global handel og velstand til følge. Men WTO er alvorligt truet. Truslen kommer særligt fra Kinas gentagne brud på WTO-aftalerne og fra USA's handelskrig, der i høj grad er et svar herpå.

Danmark er som et lille og økonomisk åbent land afhængigt af det internationale regelbaserede handelssystem, både i form af WTO og EU's bilaterale handelsaftaler, og vi er dybt afhængige af handel gennem EU's indre marked. Som det fremgår af Axcelfutures globaliseringsprojekt, er EU helt central for Danmarks muligheder for at øge gevinsterne ved globaliseringen. Vi vil som handelsnation stå dårligt på egen hånd.

” Derfor skal regeringen og EU arbejde for, at alle kræfter sættes ind for at bevare og styrke det internationale regelbaserede handelssystem. ”

Når Storbritannien træder ud af EU, mister vi en af vores største allierede på handelsdagsordenen. Vi kan ikke stå alene i kampen for det internationale regelbaserede handelssystem – kampen skal kæmpes

gennem EU. Hvis vi skal bevare og udvikle EU i den retning, vi gerne vil, kan vi ikke fortsat være et land i periferien. Det er nødvendigt, at Danmark kommer ind i kernen af EU-samarbejdet.

” Regeringen bør af den grund indlede arbejdet med at fjerne Danmarks EU-forbehold – særligt forbeholdet over for euroen – for på den måde at placere Danmark som et land i kernen af EU. ”

Problemerne med Danmarks nuværende forhold til EU er grundigt beskrevet i Taksø-Jensens udenrigs- og sikkerhedspolitiske udredning fra 2016, hvori det bl.a. konkluderes, at Danmark er blevet marginaliseret i EU. En konklusion, der for nylig blev bekræftet af en undersøgelse foretaget af den anerkendte tænketank European Council on Foreign Relations. Danmarks indflydelse på den organisation, hvor vi mest effektivt kan varetage vores økonomiske og handelspolitiske interesser, er altså afgørende svækket.

Der er to konkrete grunde til, at et opgør med forbeholdene – særligt forbeholdet over for euroen – vil gavne Danmarks mulighed for at mildne de negative effekter af en opbremsning i den globale handel, en disintegration af det

globale handelssystem og de negative effekter af Brexit.

- 1) En opgivelse af forbeholdene vil styrke Danmarks stemme i EU og placere Danmark i kernen af EU-samarbejdet sammen med lande som Tyskland, Belgien og Holland, som vi også på en række politikområder har stærke fælles interesser med. Konkret er det også EU, som lægger handelspolitikken for alle 27 (28) medlemslande, og her er Danmarks stemme også i dag svækket.
- 2) En opgivelse af forbeholdene vil desuden medføre en endnu tættere økonomisk og finansiell integration med EU-landene, som vil betyde, at modvind på de globale markeder i højere grad kan kompenseres af nye markedsandele på de europæiske markeder og en generel styrkelse af det indre marked.

En indtræden i euroen vil desuden gøre det nemmere for Danmark at tiltræde

bankunionen, som der for øjeblikket er politisk fokus på.

Et opgør med forbeholdene er imidlertid ikke helt uden økonomiske risici. Opgøret med forbeholdet over for euroen kan indebære en risiko for, at der i en kortere periode opstår markedsuro om Danmarks fastkurspolitik over for euroen.

Opgøret med forbeholdene skal forberedes grundigt, så et dansk forsøg på at træde ind i kernen af EU – kald det "Dentry" – ikke udvikler sig til en ny tvivl om Danmarks forhold til EU.

Det er naturligvis en politisk beslutning, om der skal tages en eller flere folkeafstemninger for at fjerne alle Danmarks forbehold i EU-samarbejdet. Axcelfutures advisory board anbefaler, at regeringen indleder en samtale med danskerne om at fjerne forbeholdene. Den samtale bør begynde nu.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten.

AXCELFUTURES DETALJEREDE ANBEFALINGER TIL AT ØGE GEVINSTERNE VED INTERNATIONAL HANDEL

Det internationale handelssamarbejde skal tilbage på sporet

- Kæmp for det internationale regelbaserede handelssystem i WTO og flere handelsaftaler gennem EU-samarbejdet
- Danmark og EU skal arbejde målrettet på at genstarte de strandede Doha- og TiSA-forhandlinger i WTO-regi
- Danmark og EU skal arbejde målrettet på at løse udfordringerne med tvistbilæggelsen i WTO
- Danmark og EU skal arbejde målrettet på, at eksportfinansiering i langt højere grad sker inden for de aftalte rammer i OECD

Det internationale regelbaserede handelssystem er under voldsomt pres. WTO har spillet en hovedrolle i de seneste årtiers sænkelse af handelsbarrierer med stigende global handel og velstand til følge. Men WTO er alvorligt truet. Truslen kommer særligt fra Kinas gentagne brud på WTO-aftalerne og fra USA's handelskrig, der i høj grad er et svar herpå.

Derfor er det vigtigt, at det regelbaserede handelssamarbejde i WTO kommer tilbage på sporet. Der skal være fokus på at få især Kina til at spille efter reglerne og bringe USA's handelskrig til ende. I en tid, hvor WTO-systemet er under pres, er det desuden særligt vigtigt, at EU fortsætter med at forhandle handelsaftaler med tredjelande.

Danmark er som et lille og økonomisk åbent land afhængigt af det internationale

regelbaserede handelssystem, både i form af WTO og EU's bilaterale handelsaftaler, og vi er dybt afhængige af handel gennem EU's indre marked. Som det fremgår af Axcelfutures globaliseringsprojekt, er EU helt central for Danmarks muligheder for at øge gevinsterne ved globaliseringen. Vi vil som handelsnation stå dårligt på egen hånd.

Derfor skal regeringen og EU arbejde for, at alle kræfter sættes ind for at bevare og styrke det internationale regelbaserede handelssystem.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten.

Vi skal have det maksimale ud af vores EU-medlemskab

- Regeringen skal sætte gang i arbejdet med at fjerne Danmarks EU-forbehold for at placere Danmark i kernen af EU
- Danmark og EU skal have mere fokus på liberaliseringer på EU's indre marked – herunder for serviceydelser og digitalisering. Bl.a. gennem fuld implementering af servicedirektivet i de EU-lande, der modsat Danmark endnu ikke har implementeret servicedirektivet
- Danmark og EU skal arbejde for et mere harmoniseret marked i EU, så der er bedre muligheder for danske og europæiske virksomheder til at udnytte de store skalapotentiale, der ligger i nye teknologier

EU's indre marked har enorm betydning for dansk økonomi. Medlemskabet af det indre marked har betydet, at dansk BNP er 100 mia. kr. højere, end hvis vi stod udenfor. Ved at udbygge det indre marked i både dybden og bredden kan vi opnå yderligere gevinster til gavn for danske virksomheder, lønmodtagere og forbrugere. Som et lille land er det ekstra dyrt at have særregler, da vi ofte ikke vil være det primære marked for andre lande. Derfor bør Danmark gå forrest for at udbygge EU's indre marked, og vi skal placere os selv i kernen af EU ved at droppe EU-forbeholdene.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten.

EU skal opprioritere bilaterale handelsaftaler

- EU skal løbende og ofte indgå flere gode handelsaftaler, særligt når der ikke er fremgang i forhandlingerne om yderligere aftaler i WTO-regi
- Handelsaftaler skal også have til formål at nedbringe EU's importtoldsatser og afvikle tekniske importhindringer
- Handelsaftalerne skal fortsat fremme fælles produktstandarder og udbredelsen af EU-standarder til resten af verden. Herunder standarder for arbejdsmiljø og andre forhold på arbejdsmarkedet
- EU skal i handelsaftalerne gå forrest ved at sænke egne importtoldsatser

EU's handelsaftaler øger handelsmulighederne for danske virksomheder og importører og spiller en vigtig rolle, når WTO-forhandlingerne er strandet. Desuden muliggør de udbredelsen af det europæiske syn på miljø, klima, menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder.

Handelsaftalerne skal også omfatte afrikanske

lande og indebære en nedsættelse af importtold med det formål at gøre afrikanske lande bedre i stand til at handle med EU-lande (ud over WTO's bestemmelser om favorable vilkår for udviklingslande). Øget handel er en af vejene ud af fattigdom for afrikanske lande – og udviklingslande generelt. Lavere toldsatser kan øge væksten i de afrikanske lande og dermed bekæmpe fattigdom og samtidig forhåbentlig bidrage til at mindske migrantstrømmene.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten.

Uddannelse og omskoling er vejen frem

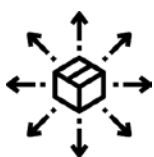
- Regeringen skal arbejde aktivt for at øge unges søgning mod erhvervsrettede uddannelser inden for anvendelse af ny teknologi, IT, ingeniøruddannelser, faglærte håndværk mv.
- Efteruddannelse på arbejdspladser skal opprioriteres hos arbejdsgivere, fagbevægelsen og myndighederne
- Alle virksomheder skal tage lærlinge i henhold til trepartsaftalen mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter fra august 2016
- Det fleksible danske arbejdsmarked skal beholdes

Når globaliseringen rammer negativt i Danmark, rammer det i langt overvejende grad ufaglærte eller faglærte, hvis kvalifikationer ikke er fulgt med udviklingen. Derfor skal der fokus på, at flere får et arbejdsliv som faglært, og at flere får udviklet deres kompetencer gennem arbejdslivet. Det øger både medarbejdernes værdi for den nuværende arbejdsplads og mulighederne for at komme godt videre i arbejdslivet, hvis de mister deres

job. Ansvaret ligger både hos arbejdstageren selv og fagforeningen, men også hos arbejdsgiverne, der har et ansvar for at efteruddanne medarbejderne og at uddanne unge ved at tage lærlinge ind på arbejdspladsen. Alle har et ansvar for, at voksen- efteruddannelsesområdet sikrer, at flere udvikler deres kompetencer, i takt med at verden ændrer sig. Det gælder især evnerne til at benytte ny teknologi, da teknologiske udviklinger påvirker arbejdsmarkedet langt mere, end globaliseringen isoleret set gør.

Når globaliseringen rammer negativt, er det også vigtigt, at der fortsat er et sikkerhedsnet under lønmodtagerne og gode muligheder for at finde et nyt job igen. Derfor skal vi bevare det fleksible danske arbejdsmarked, hvor der er et økonomisk sikkerhedsnet i form af dagpenge og muligheden for at om- og efteruddanne sig, kombineret med at det er relativt nemt at hyre og fyre medarbejdere. Samtidig skal det konstruktive samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter bevares, da det er en klar gevinst for Danmark og historisk har været med til at sikre fornuftige løsninger på komplekse udfordringer.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten.

Eksporthjemmen skal gøres endnu bedre

- o Udenrigstjenesten skal tilføres flere ressourcer til at støtte den handelspolitiske indsats, hvoraf en del skal gå til at øge indsatsen i Storbritannien
- o Betalingen for eksporthjemme gennem The Trade Council skal sænkes for SMV'er og iværksættere
- o Indtjeningskravet i The Trade Council skal afskaffes, men betalingsordningen for brugen af dets ydelser skal beholdes

- o Risikovilligheden i EKF skal øges i relation til risikable lande

I en tid med diplomatiske spændinger fra øst og vest og eskalerende handelskrige bør Udenrigsministeriet styrkes. Med udsigt til, at Storbritannien forlader EU, vil det fx være naturligt at øge indsatsen på dette vigtige marked gennem større bemanding på den danske ambassade i London. Det vil særligt være relevant i den nuværende situation med handelskrig og i den kommende periode, efter at Storbritannien endeligt er trådt ud af EU. Danske virksomheder kan få behov for hjælp til omstillingen til denne nye virkelighed.

Ud over dette kan eksporthjemmen styrkes gennem de tre andre konkrete forslag.

Forskning viser, at effekterne af eksporthjemme på virksomhedernes samlede performance er størst for SMV'er. For større virksomheder har eksporthjemme positiv effekt på eksportomsætningen i det enkelte marked. Eksporthjemme har således positive effekter på både store og små virksomheder, men mindre virksomheder (med lavere betalingsevne) bør betale mindre for ydelser fra The Trade Council end store virksomheder. Samtidig bør det indtjeningskrav, The Trade Council er underlagt, afskaffes, da det risikerer at flytte fokus til hurtige, fakturerbare opgaver frem for de opgaver, der giver mest nytte.

Eksporthjemme kredit gennem EKF er vigtigst der, hvor det private marked for eksporthjemfinansiering er svagest. Derfor bør risikovilligheden i EKF øges i relation til risikable lande. Risikovilligheden i EKF kunne øges gennem en model, hvor Danida stiller en ramme til rådighed for EKF, der vil gøre det muligt for EKF at tage risikoen på de svære lande. På den måde vil Danida påtage sig en del af tabet, hvis der i nogle tilfælde bliver brug for dækningen. En arbejdsgruppe med deltagelse af Danida, IFU og EKF ser pt. på en sådan model.

Forslagene vurderes at indebære et

mindreprovenu for staten.

Tjenestehandlen skal styrkes gennem øget konkurrence

- Regeringen skal følge op på produktivitetskommissionens anbefalinger fra 2014 om konkurrence i indenlandske serviceerhverv.
- Der skal være større mulighed for, at forslag stillet i Virksomhedsforum for enklere regler indebærer mindreprovenu for staten
- Danmark skal fjerne den bagatelgrænse, der betyder, at der ikke skal betales moms, hvis postforsendelsen fra et tredjeland, herunder Kina, har en oplyst værdi under 80 kr.

En tredjedel af dansk eksport udgøres af tjenesteeksport. Men markedet for indenlandsk orienterede tjenester er mindre konkurrenceudsat end fx industrien. Svag konkurrence mellem danske virksomheder og mellem danske og udenlandske virksomheder hæmmer produktiviteten. Selvom Produktivitetskommissionen allerede i 2014 foreslog en række liberaliseringer på serviceområdet, er der sket meget lidt siden.

Der bør derfor følges op på Produktivitetskommissionens anbefalinger for at øge konkurrencen og gevinsterne for forbrugeren.

Danske virksomheder skal samtidig ikke stå dårligt i konkurrencen med udenlandske virksomheder som følge af regulering, der ikke er fulgt med udviklingen inden for e-handel. Derfor skal bagatelgrænsen for moms på postforsendelser fra tredjelande bl.a. afskaffes. Bagatelgrænsen skal i henhold til nye EU-regler fjernes i 2021, men bør fjernes nu.

Forslagene vurderes at indebære et begrænset

umiddelbart mindreprovenu for staten, da forslag i Virksomhedsforum for enklere regler kan være ikke-provenuneutrale.

Danske forbrugere og virksomheder skal have endnu bedre adgang til import

- Det ligger uden for Eksportrådets opgaver i dag at give rådgivning til en dansk virksomhed vedrørende import af færdigvarer med henblik på videresalg alene i Danmark. Eksportrådet skal desuden afvise en ansøgning fra en udenlandsk virksomhed om rådgivning vedrørende markedsføringen af udenlandske produkter, såfremt der ikke er tale om en etablering af et selskab i Danmark. Disse bestemmelser skal ophæves
- Erhvervsfremstød i udlandet skal i endnu højere grad også fokusere på import til danske virksomheder
- Der skal etableres finansierings- og risikoafdækningsprogrammer i EKF til gavn for importører til Danmark, i det omfang der ikke er et privat marked for dette. "Importkredit" må dog ikke begrænse EKF's muligheder for at tilbyde eksportfinansiering

Import kommer danske forbrugere til gavn, og danske virksomheder er afhængige af import af varer og tjenester, uanset om de er fokuseret på hjemme- eller eksportmarkeder. Udvidelsen af globale værdikæder betyder, at eksport afhænger af import. Derfor bør regeringen øge importfremmen for at støtte danske virksomheders import af tjenester og varer, herunder både halvfabrikata til brug i produktionen og færdigvarer til videresalg på det danske eller på udenlandske markeder.

Der er ikke enighed i advisory boardet, da Dansk Metal ikke bakker op om disse forslag.

Forslagene vurderes at være umiddelbart provenuneutrale for staten, da øgede forretningsområder for The Trade Council og EKF kan indebære en profit men også højere risiko for tab.